

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2021r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 października 2021r. w Suwałkach

sprawy **J. G.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wypłatę emerytury

w związku z odwołaniem J. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 8 czerwca 2021 r. znak (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z 8.06.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.) przyznał J. G. prawo do emerytury, poczynając od 1.04.2021 r., to jest od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Wysokość przyznanej emerytury ustalono na (...)zł. Kwoty tej nie podwyższono do najniższej emerytury, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił okresów składkowych i nieskładkowych łącznie w wymiarze co najmniej 25 lat. Jednocześnie organ rentowy zawiesił wypłatę emerytury, ponieważ J. G. posiada prawo do emerytury rolniczej, a może być wypłacane wyłącznie jedno świadczenie – wyższe lub wybrane przez uprawnionego.

W odwołaniu J. G. domagał się zmiany zaskarżonej decyzji i wypłacenia przyznanej emerytury. Wskazał, iż decyzja jest nieprawidłowa, gdyż opłacał składki w ZUS i z tego tytułu powinna być wypłacona przyznana emerytura.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

J. G. (ur. (...)) uprawniony jest do emerytury rolniczej, przyznanej decyzją z 5.03.2021 r. (k. 191 akt rentowych KRUS). Wcześniej, poczynając od 1.05.1986 r. pobierał rentę inwalidzką (całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym) z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego następcy (decyzja z 20.10.1986 r. k. 40-41 akt rentowych KRUS).

Po wejściu w życie przepisów ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst pierwotny Dz.U. z 1991 r. poz. 24), decyzją z 11.03.1991 r. ustalono J. G. nową wysokość renty inwalidzkiej (k. 75 akt rentowych KRUS).

Decyzją z 7.06.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. ustalił J. G. kapitał początkowy w wysokości (...)zł, przyjmując okresy składkowe 5 lat 9 miesięcy i 27 dni. Decyzja ta nie była kwestionowana przez ubezpieczonego. Po przyznaniu w 1986 r. prawa do renty inwalidzkiej z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego następcy, J. G. nie podejmował zatrudnienia.

Według informacji KRUS J. G. nie posiada prawa do zbiegu dwóch świadczeń, to jest emerytury rolniczej z rentą rodzinną (informacja k. 22 akt rentowych ZUS).

Sąd zważył, co następuje:

W tych niespornych okolicznościach stwierdzić należy, iż J. G. ma ustalone prawo do dwóch świadczeń. W tej sytuacji zgodnie z art. 96 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291), w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury lub renty z prawem do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników zasady pobierania świadczeń określają odrębne przepisy. Takie przepisy zawiera ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz.174 ze zm.), a konkretnie art. 33 ust. 2 i zgodnie z którym w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie. Natomiast art. 33 ust. 2a tej ustawy stanowi, że przepisu ust. 2 nie stosuje się do osób uprawnionych jednocześnie do emerytury rolniczej oraz do emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ust. 1, art. 24a lub art. 184 przepisów emerytalnych.

Zaskarżoną decyzją z 8.06.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., przyznał J. G. prawo do emerytury, powołując się na art. 24 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.). Emerytura rolnicza przyznana została z urzędu z powołaniem się na art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 174), który stanowi, że osobom pobierającym renty rolnicze z tytułu niezdolności do pracy, które osiągnęły wiek 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn, przyznaje się z urzędu emeryturę rolniczą w wysokości nie niższej od dotychczas pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli osoba ta spełnia warunki określone w art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy. Natomiast ten artykuł stanowi, że emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny; wiek emerytalny kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat i podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

J. G. nie spełnia warunków przyznania emerytury rolniczej, gdyż nie ma wymaganego stażu ubezpieczeniowego, o którym stanowi wskazany art. 20. Zgodnie z tym przepisem do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
 - 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
 - 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.
2. Okresów, o których mowa w ust. 1, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów.
3. Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.

Przepis ten nie daje podstaw do zaliczenia do okresu ubezpieczenia pobierania renty na podstawie przepisów ustawy z dnia 14.12.1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (t. j. Dz.U. z 1989 r. poz.

133 ze zm.). Jednocześnie art. 107 obecnie obowiązującej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przewiduje, że do zbiegu prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego stosuje się przepisy dotychczasowe. W ustawie z dnia 14.12.1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin zbieg prawa do emerytury i renty regulował art. 35, który w ust. 2 stanowił, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury lub renty określonych w tej ustawie z prawem do świadczeń określonych w odrębnych przepisach o ubezpieczeniu społecznym lub zaopatrzeniu emerytalnym, przysługuje jedno świadczenie, wybrane przez zainteresowanego.

Zastosowanie art. 107 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników - w stanie prawnym, w którym obowiązuje zasada wypłacania jednego, wybranego świadczenia (art. 33 ust. 2 ustawy) i tylko w razie zbiegu świadczeń z ustawy rolniczej z rentą wypadkową, wojenną, rentą w związku ze służbą wojskową lub ze świadczeniami z instytucji zagranicznej wypłaca się więcej niż jedno świadczenie, według zasad określonych w odrębnych przepisach - stanowiącego, że przy zbiegu prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego stosuje się dotychczasowe przepisy dotyczące wypłaty świadczeń, wymaga przede wszystkim doprecyzowania stanu prawnego, do którego się odwołuje.

Zasady wypłaty świadczeń rolniczych ulegały bowiem zmianom, począwszy od art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, w którym pierwotnie (w brzmieniu Dz.U. z 1983 r. Nr 40, poz. 268) postanowiono, że rolnikowi - w wypadku zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych ustawą z prawem do innego świadczenia o charakterze rentowym - przysługiwało wybrane przez niego świadczenie, powiększone o połowę drugiego. Na mocy ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. Nr 10, poz. 53) od 1 stycznia 1989 r. wprowadzono - jako zasadę - pobieranie jednego świadczenia i odniesiono ją także do zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w odrębnych przepisach o ubezpieczeniu społecznym lub o zaopatrzeniu emerytalnym. Pozostawiono możliwość pobierania więcej niż jednego świadczenia w wypadku świadczenia rolniczego przysługującego równoległe z prawem do renty wojennej (kombatanckiej), wypadkowej i świadczenia zagranicznego. W ustawie zmieniającej wprowadzono przepis, który był interpretowany jako gwarancja pobierania na dotychczasowych zasadach świadczeń, do których prawo ustalono, tak jak wnioskodawcy, przed dniem 1 stycznia 1989 r. (art. 4 ust. 1), oraz świadczeń ustalonych po tym dniu osobom, które do dnia wejścia w życie ustawy podlegały podwójnemu ubezpieczeniu i które przekazały gospodarstwo rolne do dnia 31 grudnia 1989 r. (art. 4 ust. 2). W art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o niektórych warunkach funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników i członków ich rodzin w 1990 r. (Dz.U. Nr 14, poz. 90) termin określony w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. został przedłużony się do dnia 31 grudnia 1990 r. dla osób, które złożyły wniosek o przyznanie świadczenia do dnia 30 czerwca 1990 r.

W postanowieniu składu siedmiu sędziów z dnia 22 listopada 1995 r. (II UZP 18/05 OSNAPUS 1996/12 p. 173) Sąd Najwyższy potwierdził, że od 1 stycznia 1989 r., z mocy ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym dokonano nowelizacji art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. w ten sposób, że jako zasadę wprowadzono pobieranie jednego świadczenia. Sąd Najwyższy potwierdził zasadę wypłacania świadczeń w zbiegu tylko tym rolnikom, którzy przekazali gospodarstwa rolne przed 1 stycznia 1989 r., jakkolwiek nie sprzeciwił się praktyce organów rentowych interpretujących art. 4 ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. w sposób korzystny dla ubezpieczonych.

Należy wspomnieć, że przepisowi temu Sąd Najwyższy nadawał istotne znaczenie gwarancyjne, obejmujące osoby, które pobierały oba świadczenia w zbiegu przed 1 stycznia 1989 r., a także możliwość łączenia wypłaty świadczenia rolniczego z prawem do innego o charakterze rentowym w stosownym zbiegu tym rolnikom, którzy przekazali gospodarstwo rolne do 31 grudnia 1990 r. i przed dniem 1 stycznia 1991 r. pobierali emeryturę pracowniczą, twierdząc, że przy ocenie prawa do pobierania świadczeń zbiegowych należy mieć na względzie, że w stanie prawnym obowiązującym przed 31 grudnia 1990 r. jednym z wymagań do przyznania emerytury lub renty rolniczej było przekazanie gospodarstwa rolnego, wyzbycie się warsztatu pracy, co uzasadniało preferencje w zakresie ubezpieczeń

społecznych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1997 r., II UKN 18/96, OSNAPUS 1997 nr 16, poz. 296, z dnia 13 czerwca 1997 r., II UKN 196/97, OSNAPUS 1998 nr 10, poz. 308, z dnia 15 grudnia 1998 r., II UKN 356/98, OSNAPUS 2000 nr 3, poz. 124, z dnia 3 grudnia 1998 r., II UKN 345/98, OSNAPUS 2000 nr 2, poz. 76 i z dnia 2 lipca 1998 r., II UKN 125/98, OSNAPUS 1999/13 p. 434). Sąd Najwyższy rozumiał więc art. 107 jednolicie, jako zobowiązanie do respektowania przepisów dotychczasowych dotyczących wypłaty świadczeń rolniczych, do których prawo powstało przed wejściem w życie obecnie obowiązującej ustawy.

Jest to oczywiste, gdyż art. 107 jest przepisem przejściowym, z istoty nieodnoszącym się do kwestii regulowanych ustawą, lecz regulującym wyłącznie stany faktyczne lub prawne przez nią "zastane". Z przepisu tego wynika, że prawo do zbiegu świadczeń zachowują osoby mające już ustalone prawo do dwóch świadczeń: do świadczenia rolniczego oraz do świadczenia z ubezpieczenia pozarolniczego. Nie dotyczy on zatem sytuacji, w której osoba mająca prawo do świadczenia rolniczego na podstawie przepisów dotychczasowych, po jego wejściu w życie nabędzie prawo świadczeń pozarolniczych. Innymi słowy, prawo do wypłaty świadczeń w zbiegu zachowały te osoby, które już pobierały świadczenia w zbiegu.

Sąd Najwyższy w wyroku z 10.02.2010 r. w sprawie II UK 155/09 uznał, że prawo do wypłaty emerytury rolniczej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin dotyczy zbiegu ze świadczeniem pozarolniczym, wyłącznie już przyznanym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników; osoby mające prawo do emerytury rolniczej na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. zachowały prawo do zbiegu świadczeń, ale tylko pobieranych przed tym dniem (zasada ochrony praw nabytych), natomiast wyraźnie wyklucza się w stosunku do nich możliwość zbiegu przyszłych świadczeń pozarolniczych z prawem do emerytury rolniczej, więc nie mogą korzystać z dobrodziejstwa zbiegu z przyszłym świadczeniem pozarolniczym, a konkretnie - świadczeniem pozarolniczym nabytym po 1 stycznia 1991 r.

Artykuł 107 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie otwiera możliwości wypłaty w zbiegu świadczeń nieistniejących w dniu jego wejścia w życie. Wykładnia art. 107 ustawy prowadzi zatem do stwierdzenia, że na zasadach dotychczasowych wypłaca się emerytury lub renty za gospodarstwo rolne przekazane przed wejściem w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, tym tylko rolnikom, którzy w dniu wejścia w życie tego przepisu mieli ustalone już prawo do innego świadczenia - nierolniczego.

Z tego wynika, że wnioskodawcy, jako uprawnionemu do dwóch świadczeń: emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń i emerytury rolniczej przysługuje prawo do wypłaty jednego z tych świadczeń, tj. wybranego przez niego. Zasadnie zatem w zaskarżonej decyzji, przyznając prawo do emerytury, organ rentowy zawiesił wypłatę tego świadczenia. Nie można w świetle tego przepisu mieć realizowanych praw do obu świadczeń. Warunkiem zastosowania art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jest dokonanie przez ubezpieczonego wyboru świadczenia. Wnioskodawca ma prawo do dokonania takiego wyboru. Aktywuje się wówczas kompetencja organu rentowego do wstrzymania wypłaty na podstawie tego przepisu.

Z powyższych uregulowań jednoznacznie wynika, że wnioskodawcy przysługuje jedno świadczenie, wybrane przez niego. W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji.